

CONSIDERAȚII PRIVIND MODERNIZAREA BAZEI TEHNICE A ÎNTREPRINDERII „METALUL ROȘU“ DIN CLUJ-NAPOCA

Dezvoltarea Clujului după unirea Transilvaniei cu România s-a accelerat în mod remarcabil, consecință firească a stabilizării relative a sistemului capitalist. Această dezvoltare se datorează și rolului pe care îl juca în această perioadă Clujul pe tărîm economic, cultural și politic. Chiar dacă nu constituia cel mai important centru industrial al Transilvaniei, totuși viața lui economică era de mare importanță.

Din anul 1923 a început să sporească în acest oraș numărul întreprinderilor și al atelierelor mai mici. Procesul a fost stimulat și de Legea protecționismului vamal, ca urmare a căreia s-au format o mulțime de societăți particulare, avînd ca obiectiv principal industria. Uzinele existente, cu unele excepții, și-au mărit instalațiile; multe fabrici au apărut cu repeziciune, cumpărînd, clădind și producînd¹. În acest context ne vom limita doar la întreprinderile care stau la baza formării fabricii „Metalul Roșu“ din Cluj-Napoca. De asemenea, vom încerca să urmărim cu precădere aspectele modernizării bazei tehnice cu implicațiile sale asupra creșterii producției. Micile stabilimente din care s-a format mai tîrziu întreprinderea „Metalul Roșu“ sînt: turnătoria lui Ioan Hirsch, din care a luat naștere în 1936 Societatea Anonimă „Uzinele de fier“ și micul atelier de tinichigerie al lui Biró Márton, care s-a transformat în 1931 în Societatea Anonimă Română Uzinele Metalurgice „Orion“. Unirea întreprinderilor „Uzinele de fier“ și „Orion“ în anul 1949 a dat naștere întreprinderii „Menajul“, din care mai tîrziu, prin schimbarea denumirii în 1959, a apărut „Metalul Roșu“.

Așa-zisa „Uzină de fier“ a lui Ioan Hirsch a început să funcționeze în anul 1924 sub o formă neînregistrată oficial, purtînd denumirea de „Turnătoria neferoasă Ioan Hirsch“ cu sediul în Cluj, strada Cîmpeni nr. 13 (pe atunci strada Calvin nr. 7). Firma este înregistrată în Corporația meseriașilor din Cluj abia la sfîrșitul anului 1924, în 16 decembrie, după ce funcționase clandestin un an². Atelierul, în prima sa perioadă de activitate, funcționa doar cu șase muncitori care lucrau într-o încăpere insalubră și întunecoasă, folosită înainte ca pivniță de vinuri. Primele produse realizate aici cu o tehnică rudimentară erau plăcuțele indicatoare pentru mobilă, imitații de ornamente antice de mobilier, șilduri, mînere pentru uși, bibelouri metalice și alte piese turnate din metale neferoase. Baza tehnică o constituia un cuptor pentru topirea metalelor, cîteva casete de format, menghine paralele și cîteva scule de mîină. Scopul urmărit de patron era, evident obținerea unor profituri imediate, cu investiții minime. Acest lucru în mod implicit atrage după sine necesitatea încadrării unor muncitori cu înaltă

¹ *Societatea de mîine*, an. VI, 1929, p. 136.

² *Registrul de evidență al Corporației Meseriașilor din Cluj*, poziția 4350 (registrul, aflat pînă nu demult la Uniunea Județeană a Cooperativelor Meșteșugărești din Cluj-Napoca, a intrat în posesia Arhivelor Statului, Filiala Cluj-Napoca).

pregătire profesională³. *Metalurgistul*, foaia oficială a „Uniunii Muncitorilor în Fer, Metal și Chimică”, descrie foarte semnificativ și plastic situația acestui atelier din acea perioadă: „Este cunoscută de mulți colonia de robi al cărei proprietar este anticarul Hirsch. Acest Hirsch a deschis cu ani în urmă o turnătorie construită din tot felul de vechituri”⁴.

Totuși în perioada de stabilizare relativă a capitalismului acest atelier a prosperat, ajungând ca în anul 1928 să aibă peste 110 muncitori. Patronul nu coordona direct activitatea productivă, lucru foarte firesc din cauza lipsei sale de pregătire profesională. În această situație se impunea ca meseriașii pricepuți să conducă producția. Se aplicau soluții tehnice mai puțin costisitoare. Datorită relațiilor bune cu municipalitatea orașului, patronul obține un teren de 5.854 mp, în strada Negru Vodă nr. 1, cu obligația ca pînă la sfîrșitul anului 1930 să construiască o mică unitate industrială⁵. În perioada crizei economice din anii 1929—1933 mica întreprindere este ajutată tot de municipalitatea Clujului, care comandă rame și capace din fontă, necesare conductelor de apă și canalizare din oraș. La salvarea întreprinderii în anii crizei a mai contribuit și faptul că patronul a putut angaja lucrători flămînzi în cele mai rele condiții de muncă și salarizare, ei lucrînd 12—14 ore pe zi⁶. Pînă la sfîrșitul anului 1930 s-a construit o clădire din cărămidă, turnătoria și o hală pentru mașini. Mutarea în noul edificiu a adus după sine înnoirea mijloacelor de producție, al căror număr de tipuri s-a mărit. S-au cumpărat la prețul fontei vechi strunguri casate de la „Atelierele Căilor Ferate”, care au contribuit astfel la creșterea beneficiului. Începînd cu anul 1932 s-au introdus în fabricație articole pentru instalații sanitare, postamente pentru cazane de baie și tuburi de scurgere din fontă. După anii crizei, lipsa capitalului financiar are influență și asupra întreprinderii lui Ioan Hirsch. Pentru a ieși din impas, el fondează la 15 ianuarie 1936 „Societatea Anonimă Uzinele de fier”; atunci s-a votat statutul și s-a stabilit capitalul social în sumă de 500.000 lei, împărțit în 1000 numere de acțiuni la purtător, de cîte 500 lei bucata⁷. S-a format și Consiliul de Administrație. Conform uzanțelor, Societatea a înaintat dosarul cu toate actele și formele necesare Tribunalului din Cluj, care ordonă înregistrarea Societății Anonime „Uzinele de fier” din Cluj, în registrul firmelor sociale și comerciale, începînd cu data de 9 iunie 1936. În decizia de înregistrare a firmei s-a precizat: „... fabricarea tuturor mărfurilor de fier, oțel, fontă și diferite metale, cumpărarea acestora și în general orice alte afaceri comerciale care sînt în legătură cu scopul întreprinderii...”⁸. Infuzia de capital a permis dezvoltarea continuă a firmei, astfel că în 1936 ea avea un beneficiu de 36.392 lei. În 1937 s-a mărit capitalul social la 1.500.000 lei, împărțit în 75 de acțiuni la purtător, fiecare avînd o valoare nominală de 20.000 lei⁹. În 1939 întreprinderea vinde dreptul de ipotecă pentru suma de 600.000 lei în favoarea „Băncii de Scout și Schimb din Ardeal S.A. Cluj”¹⁰. În anul următor s-a construit o nouă încăpere

³ *Consum*, nr. 26/25 din 25 iunie 1922.

⁴ *Metalurgistul* — Foaia oficială a Uniunii Muncitorilor în Fer, Metal și Chimică, nr. 9—10, sept.—oct. 1934.

⁵ Foaie de proprietate din 14 iunie 1930, nr. 6083, extras funciar nr. topografic 6833.

⁶ Vezi nota 4.

⁷ Proiect de fondare, dosar Tribunalul Cluj, Secția III, F. — 1652.

⁸ Act de încheiere la Tribunalul Cluj Secția III, F. 56/5 — 1936.

⁹ Act de încheiere la Tribunalul Cluj Secția III, F. 23/14 — 1939.

¹⁰ Extras funciar nr. 16.688 din 22 decembrie 1938.

pentru atelierul de prelucrări metalice care a făcut posibilă fabricarea unor utilaje și piese pentru utilaj.

Odiosul dictat de la Viena care a smuls din trupul țării partea de nord a Transilvaniei a avut o influență nefastă și asupra „Uzinei de fier“ din Cluj, care trece în proprietatea Societății „Vasipari Részvénytársaság“ din Ungaria. Acum încep și restricțiile de folosire a fontei. În anul 1944, cu ocazia bombardamentelor, fabrica este distrusă, iar anii de după război marchează o grea perioadă de refacere a uzinei. Totul trebuia început de la zero: nu existau utilaje corespunzătoare și motoare electrice. La mobilizarea Sindicatului metalurgiștilor începe reconstrucția uzinei, perioadă când întreprinderea era condusă de „Comitetul de fabrică al societății“ (1 mai 1944—21 septembrie 1945). În acest interval de timp „Uzinele de fier“ făceau parte din categoria întreprinderilor care au intrat sub controlul organizației CASBI înființată la 9 februarie 1945¹¹. Între anii 1946—1947 s-au construit două cuptoare, dar pînă la naționalizarea întreprinderii (11 iunie 1948) nu s-au efectuat modificări cantitative și calitative în structura mijloacelor de producție. Naționalizarea, deschizînd o etapă nouă în istoria economiei naționale, a marcat o cotitură și în dezvoltarea acestei uzine.

După scurta prezentare a principalei ramuri a uzinei din care a luat naștere Întreprinderea Metalul Roșu trebuie să amintim succint și istoria celeilalte unități, la fel de importantă pentru viitoarea uzină constructoare de mașini. Această unitate care stă la temelia dezvoltării întreprinderii „Metalul Roșu“ își are obîrșia într-un modest atelier de tinichigerie înființat în anul 1923 de către maistrul Bíró Márton¹². Atelierul dispunea de o singură încăpere în care erau instalate mașinile-unelte, o presă cu excentric, o foarfecă-ghilotină și o mașină de fîlțuit. În acest atelier, Bíró Márton împreună cu cîteva calfe și ucenici, ajutați de femei la operațiile mai simple, executau articole de menaj din tablă cositorită și zincată într-o gamă tipodimensională variată. În anul 1927 proprietarul atelierului s-a unit cu Alexandru Weisz, comerciant, dînd naștere unei firme industriale. La 15 noiembrie 1927 Tribunalul din Cluj ordonă înregistrarea ei sub denumirea „Bíró et Comp.“¹³. Firma dispunea de un capital de 17.500 lei și a funcționat sub această denumire trei ani fără să schimbe gama sortimentelor. În urma unor neînțelegeri, Bíró Márton s-a retras, după care Alexandru Weisz s-a asociat cu Adolf Solomon, încheind un nou contract. Capitalul firmei s-a mărit la 100.000 lei, fiecare asociat aducînd cîte 50.000 lei. Noua denumire a firmei este „Succesorii lui Bíró et Comp.“¹⁴.

Piața de desfacere a produselor depășea deja limitele orașului, din care cauză se simte nevoia mutării atelierului într-un alt imobil mai adecvat. Cu toate că în această perioadă firma prosperă, anii crizei lovesc puternic în mica întreprindere. Acum se ajunge la împrumuturi ipotecate ce nu o salvează de faliment. Odată cu adîncirea crizei se simte și reducerea puterii de cumpărare. Deci, lipsa debușeurilor a fost primul avertisment care demonstrează „amatorilor că pentru a ajunge »Stinnes«-ul României nu este suficientă doar lansarea unor acțiuni și angajarea a doi-trei nemți“¹⁵. În acest fel numai puține dintre noile întreprinderi

¹¹ *Legea privind înființarea „Casei de Administrație și Supraveghere a Bunurilor Inamice“.*

¹² *Registrul de evidență al Corporației Meseriașilor din Cluj, poziția 120.*

¹³ *Act de încheiere la Tribunalul Cluj Secția I, N.F. 353/2 F. 1379/1927.*

¹⁴ *Contract de asociere la Tribunalul Cluj Secția I, Instanța firmelor F. 1472—1930.*

¹⁵ *Societatea de mîine, nr. VI, 1929, p. 137.*

s-au putut dezvolta și menține. În anul 1931 firma este preluată de Wilhelm Weinrich cu întregul inventar și noul stabiliment poartă denumirea de „Primax“, profilându-se pe fabricarea măsurilor de volum¹⁶. Dar nici această nouă firmă nu rezistă prea mult, ajungând la un grav impas financiar, după care se formează o nouă societate pe acțiuni. La 2 iulie 1931, în adunarea de constituire iau naștere Uzinele Metalurgice „Orion“ S.A., cu sediul la Cluj, calea Traian nr. 42, având o filială la București pe bulevardul Carol nr. 21. Tot la această adunare se stabilește capitalul social în valoare de 2 milioane de lei și se alege consiliul de administrație¹⁷. Cu ocazia înregistrării firmei la Tribunalul din Cluj se precizează obiectivul societății: „Prelucrarea metalelor, fabricarea țevii de plumb și cositor, sîrmă de plumb, sifoane de plumb, precum și cumpărarea, vinderea și prelucrarea de orice metale, minereuri, sîrme de metal, reziduri și cenușă“¹⁸. Pînă la începerea celui de al doilea război mondial schimbări esențiale nu s-au produs în viața economică a întreprinderii, însă conflagrația cu forța ei distrugătoare și-a pus amprenta și pe această mică întreprindere clujeană.

La puțin timp după actul naționalizării, în anul 1949, a avut loc unificarea celor două mici unități producătoare de bunuri metalice destinate uzului casnic, anume „Orion“ și S.A. „Uzinele de fier“, sub denumirea de „Menajul“. Noua întreprindere era subordonată, prin centrala industriei metalurgiei prelucrătoare, Ministerului Industriei Grele. În prima sa perioadă, funcționează cu două unități dispersate. La unificare noua întreprindere avea peste 240 de salariați. În anul 1949 s-au obținut fonduri de investiții pentru sistematizarea teritoriului întreprinderii, pentru refacerea clădirilor distruse și pentru construirea unei turnătorii noi. Fondul de investiții era de 21.500.000 lei nestabilizați. Pînă la sfîrșitul anului 1950 construcțiile erau terminate, datorită în marte parte și entuziasmului muncitorilor care au efectuat multe ore de muncă patriotică. Turnătoria recent dată în folosință avea o suprafață de 700 mp și noul amplasament care unea sub același acoperiș cele două întreprinderi a constituit un pas important în dezvoltarea viitoarei uzine. În nomenclatura produselor fabricii „Menajul“ în 1950 se aflau 275 de articole, grupate după specificul și destinația lor în nouă categorii mari: 1) tucerie comercială; 2) articole de menaj din fontă; 3) articole din tablă galvanizată; 4) articole din tablă cositorită; 5) articole din tablă dublu decapată; 6) articole forjate; 7) articole tehnice; 8) piese din fontă neprelucrată; 9) piese din fontă prelucrată.

Structura întreprinderii era reprezentată prin atelierele de turnătorie, prelucrări mecanice, tinichigerie și cositorie, sculărie și atelierul de forje și vopsitorie. Circa 90% din ponderea producției au fost destinate fondului pieții. Însă marca majoritate a utilajelor prezentau o uzură fizică și morală accentuată, ceea ce ducea la frecvente defecțiuni mecanice. De exemplu, în atelierul de prelucrări mecanice utilajele erau acționate de transmisii și orice dereglare provoca stagnarea pentru un timp a întregului atelier. Modernizarea propriu-zisă a întreprinderii începe după comasarea celor două întreprinderi și construirea halei noi de turnătorie, dar datorită fondurilor de investiții limitate baza tehnică se modernizează treptat. Hala nouă este înzestrată cu un cubilou la care s-a aplicat o instalație de încărcare mecanizată, construindu-se, totodată, și o mașină pentru imprimarea formelor prin pre-

¹⁶ *Consum*, nr. 15, din 12 aprilie 1931.

¹⁷ *Consum*, nr. 36 din 6 septembrie 1931.

¹⁸ Act de încheiere la Tribunalul Cluj, Secția IV, F. 84/3, F. 1554—1933.

sare semimecanică. Procesul de modernizare a bazei tehnice continuă și în anul 1950, când începe turnarea unor piese în serii și modelele din lemn sînt înlocuite cu matrițe metalice. În urma acestor modernizări, în anul 1951 producția s-a dublat, ajungîndu-se la cantitatea de 84 tone piese turnate pe lună¹⁹. Modernizarea bazei tehnice se observă și în 1951, cînd s-a instalat un cubilou a cărui capacitate era cuprinsă între 1500—3000 kg fontă lichidă pe oră, o instalație de sablaj, mecanizîndu-se și transporturile interioare. Începînd cu anul 1953 marea majoritate a utilajelor au fost reînnoite cu noi utilaje: strunguri, mașini de găurit etc. Se introduc măsuri organizatorice și procedee tehnologice noi, ca, de pildă, turnarea etajată pe plan înclinat și turnarea în coji de bachelită. S-a pus în funcțiune și o bandă transportoare cu ajutorul căreia se asigura nisipul necesar turnării la locul de muncă al fiecărui formator-turnător. Și atelierul de tinichigerie suferă modificări esențiale în structura bazei tehnice prin introducerea formei de organizare industrială a muncii și trecerea la fabricarea variatelor tipuri de sobe de gătit în flux de producție continuă. Începînd cu anul 1955 se asigură modernizarea bazei tehnice prin ridicarea unei hale de producție în partea dreaptă a pîrfului Nadășului, executarea bransamentului pentru apă potabilă, construirea stației de compresoare, echiparea stației trafo, construirea unei stații hidrofor și racordarea liniei de garaj la linia de manevră C.F. Ca urmare a acestor măsuri, valoarea producției globale a crescut: la 1.000 lei, fondurile fixe productive erau în 1950 de 100%, în 1953 de 168%, în 1956 de 172%, iar în 1959 de 215%²⁰. Creșterea calității produselor, sporirea productivității muncii, reducerea prețului de cost se datorează în primul rînd tocmai acestei modernizări a bazei tehnice. Pe măsură ce apăreau înnoirile în producție, întreprinderea putea să treacă la fabricarea unor produse mai pretențioase, cum ar fi, de exemplu, separatorul de lapte, mașinile electrice de tocat carne (tip Wolf), mașinile de spălat vase, prăfuitoarele de sulf și D.D.T. Producția globală în 1958 era de 3,82 ori mai mare față de anul 1949. Începînd cu anul 1958 „Menajul” este transferat de la Ministerul Industriei Grele la Ministerul Industriei Bunurilor de Consum²¹, propunîndu-se ca întreprinderea să producă pentru industria ușoară, propunere aprobată la 14 martie 1959, cînd ea este reprofilată²². După reprofilarea întreprinderii, începînd cu 1 noiembrie 1959, se schimbă și denumirea ei în „Metalul Roșu”²³. Acum începe producerea unor utilaje pentru industria ușoară cu un „Hașpel” experimental, un aparat de uscat sub presiune și un uscător velur.

După aceste schimbări esențiale în structura organizatorică și de profil a întreprinderii, procesul de modernizare a bazei tehnice continuă pe o scară superioară, fapt care a dus la creșterea producției globale a fabricii. În colaborare cu Institutul de proiectări pentru industria ușoară se elaborează o concepție de dezvoltare generală a întreprinderii. Se impun de urgență noi investiții pentru continuarea modernizării bazei tehnice a producției. Astfel, s-au creat anexele sociale pentru obținerea unor condiții optime de lucru, s-a modernizat turnătoria modificîndu-se instalația de alimentare a cubiloului, s-a înălțat acoperișul cu 3 m pentru topirea metalelor neferoase în locul cuptoarelor cu ardere directă, s-au instalat cuptoare cu creuzete basculante, s-a extins procedeul de turnare în coji

¹⁹ *Darea de seamă statistică I.N.V. a întreprinderii „Metalul Roșu”.*

²⁰ *Darea de seamă statistică anuală a întreprinderii „Metalul Roșu”.*

²¹ H.C.M. nr. 1842/1958.

²² H.C.M. nr. 33/1959.

²³ *Ordinul Ministerului industriei bunurilor de consum, nr. 1012/1959.*

de bachelită, iar la curățirea pieselor turnate s-a introdus operațiunea de sablare. Aceste modernizări au dus la o dublare a producției, la funcționarea unei linii tehnologice complet mecanizate și automatizate. Nisipul de turnătorie, de exemplu, de la descărcarea din vagoane și pînă la locurile de formare a matrițelor este manipulat uscat, prelucrat și transportat prin intermediul unor benzi rulante, transportoare pneumatice, fiind tratat în instalații de preparare și uscare. Toate aceste operații se execută fără muncă brută. Astfel, se putea trece la modernizarea secției de turnătorie de precizie și la introducerea procedurii de turnare în modele ușor fuzibile. În noua clădire spațioasă se amenajează tîmplăria de modelare. Ca parte integrantă în procesul de modernizare a bazei tehnice de producție, se efectuează și construirea monoblocului cu patru deschideri de cîte 12 m și travee de 6 m, unde funcționează atelierul de galvanizare și compartimentul de sudură cu grupul social. În clădirea centrală se mai amenajează un laborator de metrologie și fizică-chimie. S-au făcut, de asemenea, modernizări și la centrala termică, care produce 34 tone aburi pe oră, la care se adaugă instalarea a 4 bucăți compresoare EC 10, ce asigură consumul de aer comprimat al secțiilor²⁴. În urma acestor modernizări, întreprinderea „Metalul Roșu” a devenit o unitate productivă, omogenă, capabilă să realizeze pe deplin obligațiile sale față de economia națională. Totuși perioada de cotitură pentru viitorul întreprinderii o constituie anii 1957—1960, cînd ea se va înscrie, în urma modernizărilor mai avansate, pe traiectoria mării industrii de fabricare a unor utilaje pentru industria ușoară.

Sculăria s-a transformat într-un atelier modern dotat cu mașini-unelte universale, iar producția de la început a fost orientată în direcția creșterii gradului de echipare cu S.D.V.-uri și a unor produse considerate cu perspectivă și cu pondere în plan. S-a lărgit aria de execuție a S.D.V.-urilor prin achiziționarea diferitelor mașini ca: mașini de găurit de precizie, strunguri de detalonat, mașini de rectificat, mașini de ascuțit, freze de capsat, strunguri de precizie și alte mașini și unelte portabile electrice și pneumatice²⁵.

În acțiunea de autodotare, colectivul a urmărit trei deziderate principale: 1) asigurarea unor utilaje tehnologice pentru operații specifice, care nu pot fi procurate în alt mod; 2) construirea unor utilaje sau instalații tehnologice cu scopul de a mecaniza anumite operații ce reclamau un volum mare de lucru manual sau la care calitatea lucrărilor nu era corespunzătoare; 3) mecanizarea operațiilor auxiliare de transport și manipularea materiilor prime, materialelor și pieselor în procesul de producție, reducînd sau eliminînd munca fizică brută și în același timp micșorînd cheltuielile de fabricație. În urma acestor acțiuni, pînă în 1973 au fost construite prin efort propriu peste 220 de utilaje și accesorii, mecanisme, aparate și instalații. În această perioadă s-a montat o bandă care transporta pămîntul de formare de la morile de preparare la locurile de lucru, o cală de turnare de 4 tone, două creuzete basculante, un pod rulant de 3,2 tone, o autoclavă pentru ceară, o instalație de curățire termochimică, totodată, atelierul de lăcătușerie fiind dotat cu mese de îndreptat tablă, polizoare tip plug, o mașină de ornat tablă inoxidabilă etc.²⁶

Aceste schimbări deosebit de importante, urmărind modernizarea bazei tehnice, au avut efect binefăcător și asupra produselor întreprinderii, efect care vădește

²⁴ *Darea de seamă statistică anuală a întreprinderii „Metalul Roșu”.*

²⁵ *Darea de seamă statistică I.N.V. a întreprinderii „Metalul Roșu”.*

²⁶ *Ibidem.*

o reală acumulare cantitativă și îmbunătățire calitativă. Gama bogată și complexă a sortimentelor de bună calitate a făcut ca „Metalul Roșu”, pe lângă faptul că onorează comenzile Ministerului Industriei Ușoare, să respecte cu strictețe și obligațiile sale de export. Produsele simple sînt abandonate, se trece la fabricarea unor utilaje complexe destinate industriei textile, încălțămîntei și tricotajelor.

Începînd cu anul 1950, investițiile masive au făcut ca această întreprindere să devină o instituție cu profil de construcție de mașini, realizînd un mare volum de producție globală. Realizarea și depășirea planului de investiții este unul dintre factorii determinanți care au permis dezvoltarea tehnică a întreprinderii, mecanizarea și automatizarea ei complexă. Pentru a ilustra mai fidel eforturile în domeniul investițiilor în vederea modernizării bazei tehnice, redăm, (începînd cu anul 1950, pînă în anul 1963) realizările obținute cu precădere în domeniul construcției și al dotării utilajelor (tabel I)²⁷. Ca urmare a investițiilor mărite, producția globală prezintă și ea o linie ascendentă (tabelul II)²⁸.

TABEL I

INVESTIȚII

ANUL	CONSTRUCȚII	UTILAJE
1950	2.008.900	806.700
1951	979.800	520.400
1952	716.191	320.600
1953	178.600	756.837
1854	609.200	801.100
1955	2.097.330	371.560
1956	1.143.000	230.000
1957	687.000	679.000
1958	354.000	286.000
1959	—	250.000
1960	61.000	1.014.000
1961	1.061.000	2.524.000
1962	1.756.000	2.652.000
1963	1.160.000	2.256.000

TABEL II

PRODUCȚIA GLOBALĂ

ANUL	PLANIF. ÎN MII LEI	REALIZAT ÎN MII LEI
1950	4.594	6.050
1951	6.623	7.879
1952	8.084	9.782
1953	10.430	11.800
1954	12,831	12.231
1955	11.598	13.722
1956	12.760	15.082
1957	16.100	16.106
1958	16.550	17.659
1959	18.120	19.310
1960	25.000	27.111
1961	28.750	33.147
1962	37.000	39.860
1963	48.120	51.523

Făcînd un calcul, ritmul mediu de creștere a producției în perioada 1950—1959 este de 15,7%, iar în intervalul anilor 1960—1963 de 28%.

Din această scurtă prezentare statistică reiese clar că începînd cu anul 1960 se fac investiții mai masive pentru dotarea întreprinderii cu utilaje noi și moderne. Acest lucru este în strînsă legătură și cu întărirea puterii industriei socialiste a Clujului și cu faptul că an de an au fost create și fabricate produse complexe, care au caracteristici tehnico-economice situate la nivelul țărilor avansate din punct de vedere industrial²⁹. Totodată, este cît se poate de evident și faptul că în urma modernizării bazei tehnice producția globală a crescut simțitor, în special după 1960, cînd ritmul mediu de creștere este aproape dublu față de anii 1950—1959.

Modernizarea bazei tehnice este și una dintre condițiile de bază care asigură produselor românești o calitate superioară. În acest sens, indicația tovarășului

²⁷ *Ibidem.*

²⁸ *Ibidem.*

²⁹ Gh. I. Bodea, L. Fodor, L. Vajda, *Cluj, Pagini de istorie revoluționară. 1848—1971*, Cluj, 1971, p. 400.

Nicolae Ceaușescu în Raportul prezentat la cel de al XI-lea Congres al Partidului Comunist Român este de o valoare certă, când se subliniază că: „... în centrul activității ministerelor, a celorlalte organe centrale, a unităților economice, a tuturor oamenilor muncii, a întregului nostru partid va trebui să stea ridicarea nivelului tehnic și a calității produselor. Este necesar să se acționeze mai hotărît pentru introducerea pe scară largă a tehnologiilor moderne și înnoirea într-un ritm mai rapid a producției, îndeosebi a mașinilor și utilajelor pentru a asigura produselor românești parametrii tehnici și calitativi comparabili cu cei realizați pe plan mondial”⁹⁰.

ALEXANDRU ARDOS

BETRACHTUNGEN ÜBER DIE MODERNISIERUNG DER TECHNISCHEN GRUNDLAGE DES „METALUL ROȘU“-WERKES AUS CLUJ-NAPOCA

(Zusammenfassung)

Nach einer kurzen geschichtlichen Schilderung der Entstehung des „Metalul Roșu“-Werkes in Cluj-Napoca während des 3. und 4. Jahrzehnts dieses Jahrhunderts, beschreibt der Verfasser die Entwicklung des Betriebes während der Wirtschaftskrise und in den Jahren vor dem zweiten Weltkrieg.

Eingehend wird anschliessend die Frage der Modernisierung der Technik und der Steigerung der Produktion nach der Nationalisierung und während den Jahren des Aufbaues des Sozialismus behandelt.

⁹⁰ N. Ceaușescu, *Raport la cel de al XI-lea Congres al Partidului Comunist Român*, București, 1974, p. 51.